

УДК 81'1

К.В. ВУКОЛОВА,
*аспірант кафедри англійської філології та перекладу
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ВАРІАТИВНІСТЬ МОВИ ТА МОВЛЕННЯ МЕШКАНЦІВ М. ПІТТСБУРГ НА ПРИКЛАДІ ВЖИВАННЯ ЛЕКСЕМ «YINZ» ТА «YINZER»

У статті йдеться про найпопулярнішу лексему піттсбурзького діалекту (Філадельфія, США) *yinz* та її варіативність у рамках діалекту. Відображено історію становлення цієї лексичної одиниці від виникнення до сьогодення, а також продемонстровано її функціонування на сучасних прикладах мовлення мешканців м. Піттсбург.

Ключові слова: *yinz*, *yinzer*, лексична одиниця, займенник, реклама та ЗМІ, піттсбурзький діалект.

Мова та мовлення мешканців м. Піттсбург, як і мовлення будь-яких мовців, характеризується певною варіативністю. Залежно від ситуації та особливостей становища мовця слова можуть вживатися в різних значеннях, з різною частотою. Носії піттсбурзького діалекту створили низку унікальних слів-діалектизмів, поширених переважно в Піттсбурзі та околицях міста, що умовно називаються «піттсбургізмами» і які теж набувають різних значень залежно від контексту. Найпопулярнішими піттсбурзькими діалектизмами є лексеми *yinz* (*Bu – 2 особа множини*) і *yinzer* (*мешканець м. Піттсбурга*). Саме ці слова стали символами міста та його мешканців, тому доцільно проаналізувати варіативність усного та писемного мовлення мешканців Піттсбурга на їх прикладах.

Займенник другої особи множини *yinz* перебував у семіотичному ресурсі в Піттсбурзі з часів колоніальної епохи, коли його привезли в регіон шотландські та ірландські емігранти. Основна функція його використання відтоді майже не змінилася і полягає у зверненні до двох або більшої кількості людей. Водночас протягом ХХ ст. і на початку ХХІ ст. займенник *yinz* набув нових значень і таким чином став одним з найчастіше цитованих прикладів *пістубрігізмів* та найпопулярніших позначень місцевості Піттсбурга. Слово *yinz* з'являється на наклейках, що кріпляться на бамперах автомобілів, на футболках, написи на яких стверджують *Yinz are in Steeler Country*, тобто *Bu у Піттсбурзі*.

Сьогодні займенник *yinz* став продуктивною морфемою, тобто *yinz* тепер є змістовним елементом, який може бути використаний по-новому, зокрема в словах *Yinzer*, *Yinzburgh* (*Піттсбург*). *Yinz* з'являється тоді, коли люди хочуть підкреслити, що вони є мешканцями Піттсбурга або походять з цього міста і звертаються до світу як «піттсбуржці». Ця лексема показує, що хтось є свого роду інсайдером. Наприклад, у 2012 р. деякі глядачі параду на честь святкування Дня Святого Патріка були вдягнені у футболки з написами *Yinz, I'm Irish – Heu, you all, I'm Irish* (*Гей, ви, я – ірландець*), або *Irish, yinz – Are you Irish?* (*Bu ірландці?*). Ці гасла вказують на те, що людина у футболці, будучи мешканцем Піттсбурга, знає місцевий термін для спілкування з іншими мешканцями – жителями цього міста, які так само можуть виявитись ірландцями за походженням, оскільки багато жителів мають предків саме цього етносу. Або інший приклад – напис на футболці, яку виставили на продаж у музеї Е. Уорхола *we say yinz / you say you all* (*ми кажемо yinz / ви кажете – ви всі*) [3, с. 228].

Слово *yinz* також може використовуватись особами, які не є мешканцями Піттсбурга, щоб звернутись до жителів міста, зокрема і на знак протесту, як це відбувалось у 2008 р. під час проведення саміту країн G-20. Напис на транспаранті учасників акції протесту виглядав так:

Yinz' live in a police state

Похідне від: *You live in a police state.*

Використання апострофа, дозволяє зробити припущення, що автор напису не був мешканцем Піттсбурга, де у слові *yinz* ніколи не ставлять апостроф. З іншого боку, саме слово *yinz* залишає певну неоднозначність з приводу того, чи є адресант мешканцем Піттсбурга. Можемо навести інший приклад подібної ситуації. Так, звіт однієї з популярних місцевих газет про безліч підкастів щодо піттсбурзького діалекту мав заголовок:

Yinz can learn about Pittsburghese online

Похідне від: *You can learn about Pittsburghese online.*

Був чи не був автор статті мешканцем Піттсбурга, не відомо, однак використання *yinz* в заголовку передбачає, що підкасти представлятимуть інтерес для мешканців Піттсбурга [3, с. 229].

Продемонструємо і кілька інших прикладів вживання *yinz* в усному мовленні:

Yinz wanna to drink some pop? –

Похідне від: *Do you want to drink some soda?;*

Yinz will stay at home –

Похідне від: *You all will stay at home;*

Peter and Mark! Bring me da books that yinz left at home!

Похідне від: *Peter and Mark! Bring me the books that you left at home!.*

Важливо вказати на те, що словоформа, яка пізніше стала словом *yinz*, вперше була привезена в США іммігрантами шотландського та ірландського походження [4]. Ці переселенці переважно були нащадками протестантів з Шотландії та Англії, які оселилися у Північній Ірландії у 1610 р. До XIX ст. більшість ірландців почала говорити англійською мовою, але виявилось, що засвоїти займенники для них було досить проблематично, оскільки в ірландській мові займенник другої особи існує як в однині (*tu*) так і в множині (*sibh*), а в англійській – лише одна форма. У відповідь на це ірландські мовці створили різноманітні варіанти для займенника другої особи множини у тому числі *you*s, *you*ns, *yiz*, *you* ones. Наступні покоління англомовних ірландців, що мешкали у Північній Ірландії, успадкували ці форми, і привезли їх до США. На початку XVIII ст. сотні тисяч людей з Північної Ірландії переїздили до США, а друга хвиля еміграції, головним чином з південніших графств Ірландії, мала місце у 1840-х і 1850-х рр. у зв'язку з голодом, викликаним неврожаєм картоплі. Друга хвиля сприяла активному поширенню форм множини займенника другої особи. При цьому на сьогодні форма *u'all* (похідне від *you* all – *ви всі*) використовується по всій південній частині Сполучених Штатів. Інші форми популярні в місцях, де облаштувалися шотландські та ірландські переселенці. Здебільшого займенник другої особи множини наразі пишеться як *yinz* в Піттсбурзі і є скороченням від *you* one – *ви, вас*. Повна форма *you* ones, яка навіть часто пишеться як *you'uns* використовується не лише у Піттсбурзі, а й в Аппалачах, де її вимова дійсно більше схожа на [juənz] (*you'unz*) [6, с. 20–26].

Форма *you'uns* з'явилась в районі Піттсбурга на початку XVIII ст., але її продовжували вживати і в Аппалачах. Однак більшість мешканців Піттсбурга вважають, що *yinz* є унікальним словом, що існує лише в районі цього міста. Вони не знають, що форми *yinz* та *you'uns* пов'язані завдяки складним лінгвістичним та історичним процесам. Це пояснюється кількома факторами. По-перше, вимова форми змінюється з [juənz] (*you'unz*) на [jɔnz] (*yunz*), а потім – на [jinz] (*yinz*). Цікаво, що ця зміна триває і досі, а мовці сперечаються та наводять різноманітні аргументи на користь одного з варіантів. По-друге, відображаючи фонетичні зміни, коригується і написання слова. Оскільки слово *yinz* є нестандартним діалектизмом і не фіксується в офіційних словниках, мовці були вільні писати його різними способами. Написання слова *yinz* є популярною темою для обговорення у Піттсбурзі. Пропонуються різні варіанти, такі як *yunz*, *yins*, *you'uns*, *youns* або *younz*. Мешканці міста схильні вважати, що існує правильне написання, але вони не впевнені, яким воно має бути, і пояснюють непостійність у правописі цього слова (яку можна легко спостерігати) мінливістю

його вимови. Інші мовці дотримуються думки, що слово повинно писатися так само, як і вимовляється [3, с. 231].

Проведений у квітні 2011 р. Б. Джонстоун пошук за допомогою пошукової системи Google засвідчив, що *yinz* є найчастіше вживаним словом для позначення займенника другої особи множини. Науковець шукала поєднання слів *yinz*, *yunz*, *younz*, *you'uns* зі словом *Pittsburgh*. Результати цього пошуку зображено на рис. 1. Очевидним є той факт, що з усього розмаїття лексем найчастіше зустрічається найсучасніший варіант, а найрідше – застаріла форма. Крім того, дослідження демонструє, що написання стає більш «фонетичним» та все більше і більше базується на тому, як звучить слово, а не на його походженні. Слово *younz* зберігає слід того, що його коренем колись було *you*. Проте слід зазначити, що написання цього слова значно відрізняється від його вимови [*uns*]. *Yunz* та *yinz* вже втратили цей історичний слід, і їх написання є цілком «фонетичним» [3, с. 232].

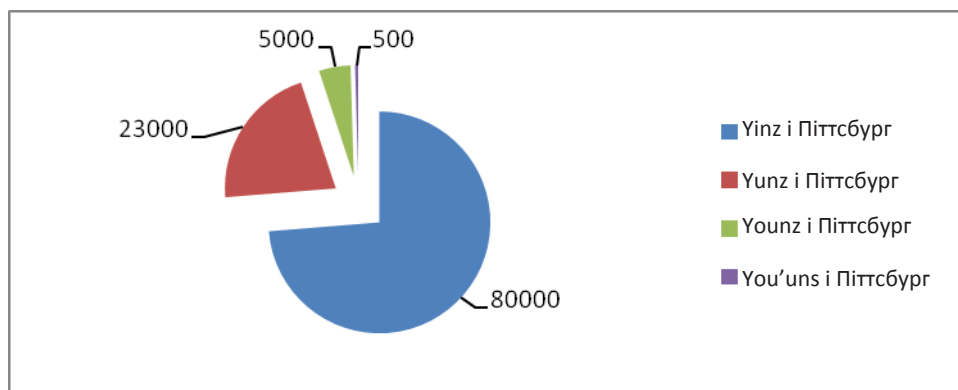

Рис. 1. Варіанти написання займенника другої особи множини, знайдені за допомогою Google Search

Варіативність мовлення мешканців Піттсбурга досить просто продемонструвати на прикладі лексеми *yinz*, оскільки особисті займенники використовуються в розмовах та листуванні, при цьому вони відображають і підсилюють відмінності між категоріями людей, які можуть легко спровокувати суперечки. Англійські особисті займенники мають суперечливу історію становлення через соціальні значення, які вони втілюють. Саме завдяки соціальним значенням займенник *yinz* перетворився з неозначеного та непримітного слова у справжній символ м. Піттсбург. По-перше, зауважимо, що у соціумі є досить поширеними ідеологічні схеми, про те, як говорити краще і у якому випадку мова звучатиме гірше. У Піттсбурзі вживання займенника *you* зазвичай розглядалося як «кращий спосіб мовлення», а *yinz* – відповідно, як гірший. По-друге, *yinz* чітко асоціюється з робочим класом через щоденний досвід мешканців міста і вважається особливістю мовлення саме робочого класу. Такі матеріали як *Yappin' Yinzers* (назва серії плюшевих ляльок, які уособлюють мовні та соціальні стереотипи Піттсбурга) є тому підтвердженням. *Chipped Ham Sam* є однією з цих ляльок. Її назва походить від діалектизму *chipped ham* – дуже тонко нарізана шинка та імені *Sam* (Сем). Ця лялька «вимовляє» слово *yinz*, що виглядає як цілковитий стереотип робочого класу. І, по-третє, *yinz* асоціюється не лише з «неправильністю» мови і робочим класом, цей займенник пов'язаний з географічною місцевістю і, можливо, є її найбільш знаковою лінгвістичною рисою. Такий географічний зв'язок стає помітним через те, що багато колишніх мешканців Піттсбурга виїхали з міста у 1970–1980-х рр., коли закрилися більшість металургійних заводів, і зараз живуть в тих місцях, де використовують іншу форму – *y'all*, однак продовжують вживати звичний для них займенник «*yinz*» [3, с. 233–236].

Вживання лексеми *yinz* у мовленні мешканців Піттсбурга сьогодні додатково переосмислюється. Разом з її використанням як особового займенника тепер *yinz* можна використовувати і як прикметник, префікс або суфікс. У цих значеннях *yinz* означає «підсбургський» або «типовий для Піттсбурга». Наприклад, назва експозиції *Yinz Play* у Дитячому музеї Піттсбурга, яка проходила у 2010 р., зовсім не означала імперативу *Gei*,

ви, *грайтесь!* Вона сприймалась як шанс дізнатись більше про місто. *Yinz* виконував роль прикметника, який характеризував іменник *play – гра, п'єса*. Таким чином, назву виставки доцільно інтерпретувати як «*Ваша гра*», «*Піттсбурзька гра*», «*Піттсбурзька п'єса*». Цікаво, що експозиція включала в себе частину під назвою «*Піттсбурзька ілюстрована гра слів*», де юні відвідувачі могли вимовляти популярні піттсбурзькі фрази вустами таких відомих людей, як Трой Поламалу (зірка футболу, гравець футбольної команди «Стіллерс») та Містер Роджерс (ведучий популярного шоу для дітей) [1].

Yinz використовується і як частина назви популярної іграшки – *Yinz Teddy Bear* – плюшевого ведмедика, вдягненого у форму фаната футбольної команди «*Стіллерс*». Слово *yinz* з'являється і у назвах творів мистецтва. Так, фотограф Девід Кент у 2009 р. створив фотографію під назвою «Звичайне задоволення», на якій зображений моторний човен, що пропливає під мостом на річці Мононгієла. Пасажири човна – дві молоді жінки у бікіні та чоловік без сорочки старшого віку. Усі вони виглядають розслабленими та задоволеними. Пізніше своєрідним ярликом для цього фото стала назва *Yinz float*. Вживання слова *yinz* у даному випадку підкреслює типовість такого відпочинку для мешканців Піттсбурга [3, с. 235].

Як префікс або суфікс *yinz* використовується для створення іменників типу *Yinzburgh* (назва виставки у Науковому центрі Карнегі, що складається з фотографій пересічних мешканців Піттсбурга, які займаються своєю діяльністю, фото мають на меті змусити відвідувачів замислитись над історією своєї родини, історією промисловості) або *YinzPitt i Yinz Sports* (веб-сайти, присвячені Піттсбургу).

Інтерес становить і варіативність вживання іншої лексеми, яка походить від *yinz* – *yinzer*. Фактично *yinzer* означає «типовий мешканець Піттсбурга». Ця лексема може вживатись з любов'ю, або навпаки – зневажливо (залежно від того, хто і про кого говорить), однак вона все частіше використовується як вимога до локальності, тобто для позначення походження певної особи з Піттсбурга. У 2003–2004 рр. Б. Джонстоун провела інтерв'ю, у яких запитувала мешканців Піттсбурга чи знайомі вони зі словом *yinzer*. Виявилось, що люди старшого віку не розпізнавали цю лексему, тоді як молодші респонденти знали це слово. Не зустрічається воно і у друкованих ЗМІ у період з 1997 по 2000 рр. Проте, з 2000 р. *yinzer* стає все більш помітною лексемою і у 2012 р. з'являється у «Словнику регіональної англійської мови» [2, с. 236].

У 2016 р. вживання слова *yinzer* вже нікого не дивує, і в усному мовленні мешканців Піттсбурга можна часто почути:

I am a real yinzer

Похідне від: *I am a real citizen of Pittsburgh;*

Hey, yinzers! What's up!

Похідне від: *Hey, citizens of Pittsburgh! What's up!;*

Yinzers are my family

Похідне від: *The citizens of Pittsburgh are my family.*

У 2016 р. нами було зроблено пошук у системі Google, яка запропонувала 584,000 результатів пошуку для слова *yinzer*. Переважно це фотографії з тегами чоловіків – любителів спорту або інколи п'яних чоловіків. Зустрічалися навіть назви магазинів, наприклад магазин під назвою *Yinzer* продає футболки та футбольні і місцеві сувеніри для вболівальників. Лексема *Yinzer* є і частиною назви сайту *Yinzerparty.com*, на якому розміщені фото «вуличного стилю» та нічного життя Піттсбурга і Портленда. Сама назва сайту підштовхує читачів до думки, що блогер є мешканцем саме м. Піттсбург, а не Портленду. Разом з цим лексема «*yinzer*» використовується в багатьох контекстах, які не пов'язані зі спортом і вечірками, інколи воно просто означає «Піттсбург». «*The New Yinzer*» – літературний журнал, заснований на початку 2000-х років (назва походить від аналогії до назви іншого відомого літературного журналу – «*The New Yorker*») [3, с. 237].

Так само як і *yinz*, лексема *yinzer* вже встигла стати продуктивною морфемою у таких словах, як *Yinzercation* (блог про державні школи Піттсбурга) або *Yinzermakover* – доменне ім'я сайту інтернет-конкурсу, проведеного у 2008 р., який було присвячено модним показам року. Його слоган виглядав так:

Pittsburgh's Biggest Fashion Disaster: What Yinz Shouldn't Wear

Похідне від: *Pittsburgh's Biggest Fashion Disaster: What You Should't Wear* [3, с. 237].

Можна стверджувати, що варіативність вживання лексем *yinz* та *yinzer* зумовлені їх соціальним змістом. Зв'язки між *yinz* і його соціальними смислами втілюються у видах діяльності мешканців Піттсбурга: в розмовах, у ЗМІ, у низці сувенірів, що виготовляються та продаються у місті. Все це покликане підкреслити зв'язок лексеми *yinz* з місцевою ідентичністю різними способами. Так, наприклад, за допомогою малюнка на футболці, на якому зображений горизонт Піттсбурга і над ним слово *yinz*, сувенірної наклейки на моторолері, яка у подібних випадках позначає місто, однак замість назви міста на ній зображене слово *yinz*, що має означати «Піттсбург», напису на виході з кафе «*The Subway Sandwich*» в аеропорту Піттсбурга, на якому висловлена вдячність «*yinz*, тобто *вам, клієнтам*, за відвідування. Соціальні практики варіативності використання *yinz*, шляхом реалізації яких лексема *yinz* стала емблемою міста та робочого класу, були сформовані фізичною географією району. У ХХІ ст. лексема *yinz* – це особовий займенник другої особи множини, суфікс або префікс, а також іменник або прикметник. *Yinz* звучить некоректно, однак сьогодні це цілком піттсбурзьке слово. Різними категоріями населення міста воно сприймається по-різному, залежно від часу, соціального і фізичного простору, у якому перебуває людина та доступності інших значень слова [3, с. 238].

Минулі значення слова *yinz* іноді простежуються через новіші значення: *yinz* звучить як слово, що використовується робочим класом, тому що вимовляється неправильно, але воно звучить по-піттсбурзьки. Інколи лексема *yinz* виступає як своєрідне вікно у минуле, оскільки її новіші значення розщеплюються на більш давні. Для деяких людей новий соціальний зміст лексеми замінює старі значення. Наприклад, студент з іншого штату використовує слово *yinz* для того, щоб вписатися в загальну атмосферу, сидячи зі своїм другом у барі. Він не має жодного уявлення про соціальний резонанс цього слова, в той час як його друг – місцевий житель, може сприйняти це як натяк на неосвіченість мешканців Піттсбурга у минулому [3, с. 239].

Подібна ситуація відбувається і з лексемою «*yinzer*», на варіативність вживання якої теж вплинула поява певних нових соціальних значень. Наприклад, користувач Інтернету – геймер, який називає себе «*Yinzer Slayer*» – *Той, хто нищить або вбиває yinzer (фактично носіїв піттсбурзького діалекту)*, мотивує свій «нікнейм» тим, що він ненавидить тупість та неосвіченість людей, які регулярно виставляють себе на показ у Піттсбурзі. Про інші значення слова *yinzer* геймеру нічого не відомо, тобто він використовує цю лексеми виключно для позначення неосвічених осіб з недостатнім рівнем інтелекту. Наведемо і зворотний приклад вживання *yinzer*. Піттсбурзький ювелір Шарон Мессей, яка виготовляє ювелірні прикраси у вигляді написів специфічних піттсбурзьких слів, сприймає слово *yinzer* у такому значенні: *той, хто пишається піттсбурзьким походженням, пишається бути yinzer (піттсбуржцем)* [5].

Варіативність мовлення мешканців м. Піттсбург відіграє важливу роль у їх соціальному житті та повсякденному спілкуванні. Найпопулярнішими піттсбурзькими діалектизмами є лексеми *yinz* (*ви – 2 особа множини*: була привезена іммігрантами шотландського та ірландського походження) і *yinzer* (*мешканець м. Піттсбурга*). Займенник *yinz* став продуктивною морфемою, тобто *yinz* тепер є змістовим елементом, який може бути використаний по-новому, зокрема в словах *Yinzer*, *Yinzburgh* (*Піттсбург*). *Yinz* використовується і як частина назви популярної іграшки – *Yinz Teddy Bear* – плюшевого ведмедика, вдягненого у форму фаната футбольної команди «*Стіллерс*».

Список використаних джерел

1. Chapman J. «Yinz play»: It's just 'Burgh thing [Electronic resource] / J. Chapman // Post-gazette. – January 29. – 2010. – Available at: <http://www.postgazette.com.stories/sectionfront/life/yinzplayitsjustburghthing231029/#ixzz1zwVPY3Ys>
2. HanNey C. Notes on West Penn-Ohio phonology / C. HanNey // Studies in linguistics in honor of Raven I. McDavid, Jr. / L. Davis (ed.). – Alabama: University of Alabama Press, 1972. – P. 49–61.
3. Johnstone B. Speaking Pittsburghese: The Story of a Dialect / B. Johnstone. – Oxford: Oxford University Press, 2013. – 266 p.

4. Johnstone B. Mobility, Indexicality, and the Enregisterment of «Pittsburghese» / B. Johnstone, J. Andrus, A. Danielson // Journal of English Linguistics. – 2006. – Vol. – 34. – № 2. – P.77–104.
5. McElhinny B. More on the third dialect of English: Linguistic constraints on the use of three phonological variables in Pittsburg / B. McElhinny // Language Variation and Change. – 1999. – № 11. – P. 171–195.
6. Montgomery M.B. The structural history of *y'all*, *you all*, and *you`uns* / M.B. Montgomery // Southern Journal of Linguistics. – 2002. – № 26. – P. 19–27.

References

1. Chapman, J. “Yinz play”: It’s just ‘Burgh thing. In: Postgazette. January 29, 2010. Available at: <http://www.postgazett.com.stories/sectionfront/life/yinzplayitsjustburghthing231029/#ixzz1zwVPY3Ys> (Accessed 28 January 2016).
2. HanNey, C. Notes on West Penn-Ohio phonology. In: Studies in linguistics in honor of Raven I. McDavid, Jr. Davis L. (ed.). Alabama, University of Alabama Press, 1972, pp. 49-61.
3. Johnstone, B. Speaking Pittsburghese: The Story of a Dialect. Oxford, Oxford University Press, 2013, 266 p.
4. Johnstone, B. Mobility, Indexicality, and the Enregisterment of “Pittsburghese”. In: Journal of English Linguistics, 2006, vol. 34, no. 2, pp. 77-104.
5. McElhinny, B. More on the third dialect of English: Linguistic constraints on the use of three phonological variables in Pittsburg. In: Language Variation and Change, 1999, no. 11, pp. 171-195.
6. Montgomery, M.B. The structural history of *y'all*, *you all*, and *you`uns*. In: Southern Journal of Linguistics, 2002, no. 26, pp. 19-27.

В статтє рєч ґдет о самой популярной лексической единице питтсбургского диалекта (Филладельфия, США) *yinz* и ее вариативности в рамках диалекта. Отобразена история становления данной лексемы от появления до настоящего времени, а также продемонстрировано ее функционирование на современных примерах речи жителей г. Питтсбург.

Ключевые слова: yinz, yinzer, лексическая единица, местоимение, реклама и СМИ, питтсбургский диалект.

The article deals with the most popular lexical units of Pittsburgh Speech (Philadelphia, the USA) *yinz* and *yinzer* and their variations in the frames of the dialect. It is represented the history of the given lexical units and demonstrated their functioning by current examples of the speech of Pittsburgh citizens.

Key words: yinz, yinzer, lexical unit, pronoun, advertisement and Mass-media, Pittsburgh Speech.

Одержано 21.11.2016